

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΜΟΛΤΚΕ

Ἀπὸ παρὸς ὁ γαλλικὸς τύπος συνεκινήθη ἐκ τῶν ἀρτι ἐκδοθέντων Ἀπομνημονευμάτων τοῦ Γερμανοῦ στρατάρχου. Ὡσεὶ μὴ ἤρκει τὸ μῖσος τὸ ὁποῖον ἐπέδωκεν ἑαυτοῦ διὰ τῶν ὁμοτήτων τῆς ἐκστρατείας τοῦ 1870, ἠθέλησε νὰ προκαλέσῃ, καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τάφου τοῦ τῶν θυμάτων του, τὰς εὐλογίας ἐνθυμίζων αὐτοῖς τὴν ἥτταν, τὸν ἀφοπλισμόν, τὴν ταπείνωσιν ἣν τοῖς ἐπέβαλεν. «Οἱ Γερμανοί, λέγει, ἠναγκάσθησαν νὰ σκεφθῶσιν ἂν ὤφειλον νὰ ἐπωφεληθῶσι τῆς ὑπερηχῆς, ἣν ἔσχον ἐπὶ ἐκθροῦ τόσον ἰσχυροῦ, ὅσον ἡ Γαλλία. Ὅταν ἀναλογίζωμαι ὅτι οἱ Γάλλοι εἶχον θεωρήσει τὰς ἐπὶ ἄλλων ἐθνῶν νίκας τῶν γερμανικῶν στρατευμάτων ὡς προσβολήν, σκέπτομαι ὅτι πᾶσα παράκαιρος γενναιοφροσύνη ἠδύνατο νὰ τοὺς κάμῃ νὰ λησμονήσουν τὴν ἰδικὴν τῶν ἥτταν. Ἡ μόνη διέξοδος ἦτο νὰ ἐπιμείνωμεν εἰς τὸν ἀφοπλισμόν καὶ τὴν παράτασιν τῆς αἰχμαλωσίας ἅπαντος τοῦ στρατοῦ ἐκτὸς τῶν ἀξιωματικῶν, οἵτινες ἀφέθησαν ἐλεύθεροι ἐπὶ λόγῳ τιμῆς».

Ἀλλ' ἀναγνώσατε τὸ ὠραῖον ἀρθρον τοῦ Φραγκίσκου Σαρσαι τὸ ὁποῖον ἐδημοσιεύθη εἰς τὰ «Χρονικά» τῶν Παρισίων. Ἰδετε μὲ ποῖον πόνον σχολιάζει ὀλίγας μόνον φράσεις τῶν Ἀπομνημονευμάτων τοῦ γερμανοῦ στρατιώτου ὁ διαπρεπὴς Γάλλος. Ἰδοὺ αὐτὸ ὁλόκληρον ἐν μεταφράσει :

«Ἐδημοσιεύθη γερμανιστὶ τὸ τεῦχος τῶν Ἀπομνημονευμάτων τοῦ στρατάρχου Μόλτκε, ἐνθα ἀφηγεῖται τὸν πόλεμον τοῦ 1870. Ἀνεγνώσα καὶ ἐγώ, ὅπως ὅλοι, τὰ ἀποσπάσματα, ἅτινα κατεχώρισαν τὰ γαλλικὰ φύλλα. Βεβαίως εἶναι τὰ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα. Μία σκέψις ὅμως μοὶ ἐπιπλάθη κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν : ὅτι ὁ πόλεμος θὰ εἴνε πολὺ ἀποτρόπαιον πρᾶγμα, ἂν οὐ αὐτοὶ ἀκόμη, οἵτινες τὸν θεωροῦσιν ἀναγκαῖον καὶ οὕτως εἰπεῖν ἱερόν, προσπαθοῦσιν ν' ἀποκρύψωσι τὰς φρικαλεότητας αὐτοῦ ὑπὸ φράσεις εὐπρεπεῖς.

Ὁ στρατάρχης Μόλτκε, ἐξ ὧν τῶν στρατιωτικῶν ἐπιστημόνων, εἶναι ἴσως ἐκ τῶν διακνηρξάντων ἀγερῶχος μὲ μεγίστην βεβαιότητα, τὴν ἀνάγκην καὶ τὰ δίκαια τοῦ πολέμου. Ἐν ᾧ τὰ κράτη προσπαθοῦσι διὰ διεθνῶν συμβάσεων νὰ περιορίσωσι τὰς καταστροφὰς καὶ καταστήσωσιν ἡμερωτέραν τὴν διεξαγωγὴν του, αὐτὸς δὲν ἔπαυσε νὰ λέγῃ ὅτι ὁ πόλεμος συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἐπιφέρῃ ὁ ἐχθρὸς εἰς τὸν ἀντίπαλόν του τὴν μεγίστην καταστροφὴν εἰς ὅσῳ θανάτων ὀλιγώτερον χρόνον, ὅτι τὰ πάντα ἐπιτρέπονται πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου, ὅτι δὲν χωροῦσιν εἰς αὐτὸν αἰσθήματα φιλανθρωπίας, τὰ ὁποῖα κηρύττουσιν οἱ φαντασιολόγοι, ἀλλ' ὅτι ἀνάγκη νὰ προχωρῇς διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου, καταβάλλων, καταφυντρίδων, ἐκμηδενίζων πᾶσαν ἀντίστασιν.

Τὰς ἀρχὰς ταύτας δὲν ἐδίδασκεν ὁ Μόλτκε νὰ τὰς διακνηρύτῃ. Πολλὰκις ἀπεφάνθη μὲ τραχύτητα ὁλως γερμανικὴν, ὅτι αὐτὰ ἀπετέλεσαν τὸν κανόνα τῆς ἐνεργείας του καὶ ὅτι συνίστα τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν εἰς πάντας, ὅσοι εἶχον ἀναλάβει τὴν φθερὰν εὐθύνην νὰ ὀδηγήσῃ στρατεύματα εἰς τὰ φρικώδη αὐτὰ σφαγεῖα, τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται μάχαι.

Ἰσως ἐνόμιξέ τις, ἐκ τῶν ξηρῶν καὶ ὡς λαιμυτόμου αἰχηρῶν τούτων δηλώσεων του, ὅτι ὁ στρατάρχης Μόλτκε δὲν θὰ ἠσθάνετο τὴν ἐλαχίστην ἐντροπὴν ἀντιποιοῦμενος τὸ δίκαιον καὶ νόμιμον τῶν ὁμοτήτων, ὡς οἱ Γερμανοὶ διέπραξαν εἰς τὴν χώραν μας τὸ 1870, ἐκθέτων αὐτὰς μετ' εὐαρεσκείας, ὡς ἀποτελούσας μέρος τοῦ συστήματός του, ἔχοντος τὸ κύρος τῆς φιλοσοφίας, καταδεικνύων, ὅτι οὕτω, διὰ τῆς ταχυτέρας καὶ τελειότερας ἐξουλώσεως τῶν δυνάμεων τοῦ ἀντιπάλου, ἐπετάχυνε τὴν ἐκδασίν τοῦ πολέμου καὶ κατέστησεν αὐτὸν διὰ τοῦ μέσου τούτου βραχύτερον, ὀλιγώτερον καταστρεπτικόν.

Ἀλλ' ὅχι. Ὁ τραχὺς αὐτὸς καὶ ἐν ταύτῳ ἀπαθὴς φανατικός, ὅστις δὲν ὀπισθοχώρησεν οὔτε πρὸ τῶν ἐσχάτων ἀποτελεσμάτων τῶν θεωριῶν του, φαίνεται καταλαβανόμενος, δὲν λέγει ὑπὸ μετаноίας, ἀλλ' ὡσεὶ ὑπὸ αἰσχύνης, ὅτε ἐπὶ πλάθεν ἡ στιγμή νὰ ἀφηγηθῇ τὰ τοῦ πολέμου τούτου, οὐχὶ πλεόν εἰς Γερμανούς, ἀλλ' εἰς ἅπαντα τὸν πεπολιτισμένον κόσμον, εἰς ὅλας τὰς ἐπερχομένας γενεάς. Ἡ ἀπάθειά του τὸν κατέλιπε καὶ κατέφυγεν, ὅπως οἱ ἄλλοι, εἰς φράσεις εὐφημους καὶ ψευδεῖς ἵνα μετατρέψῃ ἢ ἀποκρύψῃ τὰς σκηνὰς τῆς σφαγῆς καὶ τοῦ ἐμπρησμοῦ. Ἐκάλυψεν ὅσον ἠδυνήθη τὰς φρικαλεότητας ταύτας διὰ τοῦ πέπλου τῶν μελιχρῶν λέξεων.

Εἶδετε τὸν τρόπον διὰ τοῦ ὁποῖου ἀναφέρει τὸν βομβαρδισμόν τῶν Παρισίων. Ἡ πρῆξις αὕτη ἦτο τῇ ἀληθείᾳ, ὑπὸ καθαρῶς στρατιωτικῇ ἐποψίᾳ, ὁλως ἀδικοῦ λόγους. Τὸ κακόν, ὅπερ ἠδύνατο νὰ προξενήσῃ ὁ πολιορκητὴς εἰς τινὰς συνεικίας τῆς μεγάλης πόλεως, ἔσχε πραγματικὸν ἀποτέλεσμα τὴν καταστροφὴν οὐκ ὀλίγων οἰκοδομῶν καὶ τὸν θάνατον ἀθῶων ὑπάρξεων, ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδίων, μὴ δυναμένων νὰ φέρωσιν ὄπλα. Τὸ γερμανικὸν ἐπιτελεῖον, ἐγνώριζε καλά, ὅτι αἱ χιλιάδες ἐκεῖναι τῶν σφαιρῶν, αἵτινες ἐρρίπτοντο ἐπὶ τῆς πρωτευούσης, θὰ ἐπέφερον τὸ τέλος τοῦ πολέμου εἰς πολὺ ὀλιγώτερον χρόνον παρα ἢ καταστροφὴν ἢ ἢ κατὰ πληρῆς ἐνός προμαχῶνος. Ἀλλ' ἤθελε διὰ τοῦ βομβαρδισμοῦ αὐτοῦ νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ τῶν Παρισίων, νὰ τοὺς ἀποθαρρύνῃ ἢ τοὺς ἐξερθεῖν καὶ τοὺς ὠδήσῃ οὕτω εἰς ἀπεγνωσμένον τι διάδημα, τὸ ὁποῖον θὰ τῷ παρέδιδεν ἐπὶ ταχύτερον τὴν πολιορκουμένην πόλιν.

Τὰ πράγματα ἐν τούτοις διέψευσαν τὸν σιλλογισμόν αὐτόν. Τὸ μῖσος τῶν Παρισίων κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἶχεν ἐξαφθῇ τοσοῦτον ἄγριον καὶ πείσμον, ὥστε ἡ βαρβαρότης αὕτη ἐπέρρωσεν ἐπὶ μᾶλλον αὐτὸ καὶ ἡ ἀπόφασίς των ἐμεινεν ἀκλόνητος. Ἡ ψυχολογικὴ στιγμή κακῶς ἐξελέγη ὑπὸ τῶν κ. κ. Γερμανῶν. Ἀλλ' ἠκολούθουν πιστῶς τὴν λογικὴν τοῦ συστήματός των : νὰ προξενήσωσιν εἰς τὸν ἐχθρὸν τὴν μεγίστην φθορὰν εἰς ὅσῳ δυνατὸν ὀλιγώτερον χρόνον.

Ἠλπίζομεν νὰ ἴδωμεν τὸν κ. Μόλτκε εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά του λέγοντα καθαρώς, μὲ τὴν εὐλακρίνειαν ἀνθρώπου βεβαίου περὶ τῶν ἀρχῶν του καὶ πεποιθότος εἰς αὐτάς : Ναί, εἶναι ἀληθές. Ὁ βομβαρδισμὸς τῶν Παρισίων ἐπροξένυσεν ζημίαις, τῶν ὁποίων δὲν εἶχομεν ἀνάγκην. Ναί, ἐθανάτωσε τόσους ἀνθρώπους, οἵτινες δὲν ἠδύναντο νὰ πολεμήσωσι, καὶ ἀπὸ τῶν ὁποίων δὲν εἶχομεν τίποτε νὰ φοβηθῶμεν. Ἀλλ' ὁ πόλεμος συνίσταται εἰς τὸ νὰ καταπλήξῃς τὸν ἐχθρὸν, ἐπιφέρων αὐτῷ τὴν μεγίστην καταστροφὴν εἰς ὅσῳ δυνατόν ὀλιγώτερον χρόνον. Ἐὰν ὁ βομβαρδισμὸς δὲν ἀπέβη ἐπὶ καταστρεπτικώτερος, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι δὲν εἶχομεν ἄλλας τηλεβολοστοιχίας νὰ παρατάξωμεν. Ἐὰν εἶχομεν καὶ ἄλλα τηλεφῶλα, οἱ Παρισινοὶ θὰ ὑφίσταντο πολὺ μεγαλύτερας καταστροφάς. Ἀντὶ τοιούτων ἀγερῶχων δηλώσεων, ὁ στρατάρχης ἀναγνωρίζει τὴν προᾶξιν του ταύτην «ὡς ὀλίγον συμπαθὴ». Σὲ πιστεύω ! Ἡ ὁμολογία αὕτη, ὅψ' ὅσον εὐφημον τύπον καὶ ἂν μᾶς παρουσιάζεται, δεικνύει ὅτι ὁ χαλκοῦς αὐτὸς ἀνθρώπος ἐκυψεν ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς κοινῆς γνώμης. Ὅλοι οἱ λαοὶ ἐχαρκτήρισαν τὸν βομβαρδισμόν τοῦτον ὡς ὁμότητα ἀνωψελῆ καὶ ἐρρηξαν κραυγὴν φρίκης :

Et le cri de l'Europe est monté jusqu' à lui.

Ὅλα τὰ φύλλα ἀνεδημοσίευσαν, ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων αὐτῶν, τὸ μέρος, ἐνθα ὁ στρατάρχης Μόλτκε ἀφηγεῖται τὴν πολιορκίαν τοῦ Chateaudun, καὶ ἐπὶ νῆσαν ἐν χορῷ τὴν ἀμεροληψίαν, μεθ' ἧς ἀναφέρει τὴν ἡρωικὴν ἀντίστασιν τῶν κατοίκων τῆς πόλεως ταύτης. «Εὖρομεν, γράφει ὁ στρατάρχης, ἀπέλπιδα ἀντίστασιν. Ἐκάστην οἰκίαν κατελάδομεν δι' ἐβδόδου». Τὸν εὐχαριστοῦμεν διότι ὁμολογεῖ τὴν φιλοπατίαν καὶ τὸ θάρρος τῶν συμπατριωτῶν μας. Ἀλλ' ὑπάρχει τι ἀκόμη, μία μικρὰ φράσις, ἡ ὁποία ἐλθισμὸν καὶ ἦτις δὲν μὲ ἀφήνει ἡσυχον :

— Μεγά μέρος τῆς πόλεως, προσθέτει ὁ στρατάρχης, ἐκ ἄν.

Τὸ πιστεύω δά ! ὅτι ἐκάν. Οἱ Γερμανοὶ δὲν μετέδωκαν τὸ πῦρ κατὰ διαταγὴν τῶν ἀνωτέρων των, μεθοδικῶς, μετ' ἀπαθείας. Οἱ Γερμανοὶ στρατιῶται δὲν ἔχουν πετρελαιοὺς ἑντὸς τῶν οἰκῶν καὶ ἠναπτον τὰ παραπετάσματα, τὰ στρώματα καὶ

τὰ ἐπιπλά, τὰ ὁποῖα προηγουμένως εἶχον συσσωρεύσει ἐντὸς τῶν πυρπολουμένων δωματίων; Αὐτοὶ δὲν ἔμενον ἐπὶ μικρὸν ἐκεῖ, ἀναρριπίζοντες τὸ πῦρ καὶ φυλάττοντες μὴ τις τὸ κατασδέσῃ; Καὶ ὅτε πλέον ἐδύλεπον τὴν οἰκίαν ὅλην ἀναφλεγομένην, ἐπροχώρουν ἡσυχῶς παρακάτω, ἐξακολουθοῦντες τὸ ἔργον τῶν.

Οὐδὲν νομιμώτερον, οὐδὲν φυσικώτερον τοῦτου ἐν τῷ συστήματι τοῦ μεγάλου γερμανοῦ στρατιωτικοῦ. Οἱ κάτοικοι τοῦ Chateaudun, ὑπερασπίζοντες τὴν πόλιν τῶν μετὰ τοσοῦτου πείσματος, εἶχον δώσει εἰς τὰς ἄλλας γαλλικὰς πόλεις λυπηρὸν παράδειγμα πατριωτισμοῦ. Εἶναι φανερόν, ὅτι, ἂν οἱ Γερμανοὶ εὐρίσκοντο εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ καταναλώσωσι τοσοῦτον χρόνον καὶ ἀπολέσωσι τοσοῦτους ἄνδρας ὅπως ὑποτάξωσιν ὅλας τὰς ἐπὶ τῆς διαβάσεως τῶν πόλεις, τὰ στρατεύματά τῶν θὰ ἐμπνενίζοντο πολὺ πρὶν φθάσωσιν εἰς τὸ τέρμα τῆς ἐκστρατείας τῶν, εἰς τοὺς Παρισίους.

Ἦτο λοιπὸν ἀνάγκη νὰ δοθῇ ἓν παράδειγμα, τὸ ὁποῖον νὰ καταπλήξῃ τὴν φαντασίαν τῶν ἀντιπάλων καὶ ἀποθαρρύνῃ ἐκ τῶν προτέρων πάντα τολμήσοντα νὰ τὸ ἀκολουθήσῃ. Καὶ οὕτως δὲν ἐδίστασεν ὁ στρατάρχης Μόλτκε νὰ διατάξῃ τὴν φοβερὰν αὐτὴν καὶ μεθοδικὴν διὰ τοῦ πυρὸς καταστροφὴν.

Καὶ ὅμως, ὅταν ἐφθασεν εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τῆς ἀφηνήσεως του, ἀφηνήσεως, ἥτις θὰ ἀνεγινώσκετο ἀπὸ τιμίους ἀνθρώπους, ἀπὸ τὰς εὐαισθητοὺς καρδίας ὅλων τῶν χωρῶν καὶ ὅλων τῶν αἰώνων, δὲν ἐτόλμησε νὰ προχωρήσῃ μέχρι τέλους. Ἡ αἰσχύνῃ τῆς ἀγριότητος ταύτης, συντελεσθείσης ἐν ἀπαθείᾳ, ἠγέρθη πρὸ αὐτοῦ

ὡς φάσμα, καὶ ὁ στρατάρχης ἔγραψεν ἀπλῶς: «Εἶν μέρους τῆς πόλεως ἐκάν», χωρὶς νὰ ἀναφέρῃ ὑπὸ τίνος ἐπυρπολήθη.

Μ' ἐδεδαίωσαν ὅτι οἱ ἀγαθοὶ αὐτοὶ Γερμανοὶ ἐκπλήττονται ἐνίοτε διὰ τὴν ἐμμογήν μας εἰς τὸ κατ' αὐτῶν μῖδος. Ὅτι θὰ μᾶς ἔτεινον ευχαρίστως τὴν χεῖρα λέγοντες μετ' ἀγαθότητος: Ἐπολεμήσαμεν καὶ ἐνίκηθητε· ἄς τὰ λησμονήσωμεν ὅλα καὶ ἄς μὴ γίνεταί πλέον λόγος.

Ἄλλ' ὑπάρχουσιν ἐν τῷ πολέμῳ πράγματα τὰ ὁποῖα δὲν λησμονοῦνται. Οἱ Ρῶσοι καὶ οἱ Γάλλοι ἀλληλεσφάγησαν ἐπὶ τῶν πεδίων τῆς μάχης τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου. Τί ἀπέμεινε τώρα; Μόνον ἔνδοξοι ἀναμνήσεις. Οἱ δύο ἀντίπαλοι, μετὰ τὴν πάλιν, ὡς μετὰ ἐντιμον μονομαχίαν, ἐθλίψαν τὰς χεῖρας. Ἀλλὰ πῶς νὰ λησμονήσωμεν τὰς ἀνωφελεῖς ὠμότητας, τὰς ἀδικαιολογήτους ἀπανθρωπίας, τὰς συστηματικὰς ἐρημώσεις, ἐν ἀπαθείᾳ συντελεσθείσας;

Ἴδου πῶς ἡ ἀρχή, ἡ τεθεῖσα ἐπὶ τοῦ αἰρετικοῦ αὐτοῦ ἐπιστήμονος στρατιώτου, στρέφεται κατ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. Ὁ Μόλτκε ἐνόμιζεν ὅτι, διὰ νὰ περατώσῃ ταχύτερον τὸν πολέμον, ἔπρεπε νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὸν ἐχθρόν του τὴν μεγίστην καταστροφὴν. Καὶ ἀκριβῶς ἡ καταστροφὴ αὐτῇ, ἡ προξενηθεῖσα εἰς τὸν ἐχθρόν, γίνεται σπορά πολέμου. Τὸ ἡσθάνθη φαίνεται, ἀφ' οὗ αἰσχύνεται δι' αὐτό, γράφων τὰ ἀπομνημονεύματά του, καὶ ἀρνεῖται τὴν εὐθύνην.

Ἐρωτῶσι τινὲς τί ἐπιτρέπεται ἐν καιρῷ πολέμου καὶ τί ὄχι. Νομίζω ὅτι πρέπει νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν τὸ ἀξίωμα, ὅτι εἰς τοιαύτας μόνον ἐχθροπραξίας δύναται

νὰ προβῇ ὁ ἐχθρὸς κατὰ τοῦ ἀντιπάλου του, τὰς ὁποίας θὰ ἡμπορῇ βραδύτερον νὰ ἐξιστορήσῃ εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν οἰκογένειαν χωρὶς νὰ ἐρυθρίῃ.

Δὲν ἀντέστην εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ μεταφράσω τὸ ὥραϊον αὐτὸ καὶ πατριωτικώτατον ἄρθρον τοῦ Σαρδαὶ διὰ τὸ φῖλον «Ἀττικὸν Μοῦσεϊον». Αἱ φράσεις του, τραχεῖαι, ἐνέχουσι τοσοῦτο μῖδος κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος του, κατὰ τοῦ θανόντος στρατάρχου. Παρακολουθήσατέ τον ἐν τῇ ἀνελιζέει τῶν αἰσθημάτων του. Νομίζετε ὅτι πᾶσά του λέξις εἶναι ἡ εἰκὼν, τὸ φάσμα ἐνὸς φρουρίου πεσόντος, μιᾶς ἐρημωθείσης πόλεως. Καὶ εἰς τὴν ἀνάμνησιν αὐτῶν, εἰς τὴν ἀναπόλησιν τοῦ ἀδίκου θανάτου τόσων ὑπάρξεων, γερόντων, γυναικῶν, παιδίων, κατὰ τὸν ἀδίκον καὶ ἀτιμωτὸν ἐκείνον βομβαρδισμόν τῶν Παρισίων, ἐπιπίπτει μετὰ πάθους κατὰ τῆς ἀπαθοῦς ἐκείνης τακτικῆς τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς δηρώσεως. Εἰρων καὶ δηκτικός, ὅταν ὁ Μόλτκε προσπαθῇ νὰ ἀποκρύψῃ ὑπὸ λέξεις εὐφήμους τὴν ἀπάνθρωπον μέθοδόν του, ἀναφέρει μετ' ἐθνικῆς ὑπερηφανείας τὴν ἡρωϊκωτάτην ἐκείνην ἀντίστασιν τῆς πόλεως Chateaudun, ὡσεὶ τελὼν διὰ τῶν ὀλίγων ἐκείνων λέξεων τὸ μνημόσυνον τῶν ἐκεῖ πεσόντων συμπατριωτῶν του. Ἀλλὰ δὲν σταματᾷ· ἐξακολουθεῖ ἀναλύων στιγμὴν πρὸς στιγμὴν τοὺς λόγους τοῦ Μόλτκε. Ἐκεῖ, πρὸ τῶν τρομερῶν σκηνῶν τοῦ ἐμπρησμοῦ, τῶν σφαγῶν. τῆς ἐρημώσεως, ἐπὶ τῆς τέφρας τῆς προσφιλούς πρωτεύουσος μετὰ πικρίας ὁμνῶν τὴν αἰώνιαν ἐχθραν, συνθλίβει τὴν καρδίαν καὶ ὁ ἀναγνώστης πονεῖ.

KIMON ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ.

Η ΚΟΙΜΩΜΕΝΗ ΠΕΝΤΑΜΟΡΦΗ

ΠΑΡΑΜΥΘΙ

Ἐν γράφουν μόνον τὴν ἱστορίαν ἀστόχαστα καὶ ἀσυλλόγιστα, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ παραμύθια· καὶ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι πολλὰκις συνέβη καὶ εἰς τοὺς πλέον ἀληθινούς παραμυθολόγους νὰ μὴ ἐξιστορήσουν τὰ γεγονότα ἀπαράλλακτα ὅπως ἐγιναν εἰς τοὺς τόπους καὶ εἰς τὰ βασίλεια τῶν νεράιδων. Οὕτω, παραδείγματος χάριν, ἡ μεγαλύτερα ἀδελφὴ τῆς Στὰχτοπούτας δὲν ἐφόρει εἰς τὸν χορόν τοῦ πρίγκιπος, ὅπως ἐνόμιζον ἕως τώρα, κόκκινον βελούδινον φόρεμα μὲ ἀγγλικάς γαργαλιὰς, ἀλλ' ἐφόρει ἄλυκον, ἀργυροκεντημένον καὶ μὲ χρυσὰ σειρήνια. Τώρα θὰ μ' ἐρωτήσετε ὅλοι σας πῶς κατάρθωσα νὰ μάθω ὅλας αὐτὰς τὰς λεπτομερείας. Ἴδου:

Εἶχον ἄλλοτε γνωρίσει μίαν γραιὴν, ἡ ὁποία κατ' ἄνδρα εἰς μικρὰν καλύβην, πρὸς τὸ ἄκρον τοῦ κάμπου· ἦτο πολὺ γραιὴ διὰ νὰ τὴν ἐκλάβῃ κανεὶς ὡς νεράϊδαν, καὶ ὅμως ἐγὼ, δὲν εἰξεύρω διατί, τὴν ἐνόμιζον πάντοτε τοιαύτην. Μὲ τὸ νὰ πηγαίνω ἐνίοτε νὰ τὴν συντροφεύω ὅταν ἐκάθητο ἐμπροσθεν τῆς οἰκίας της καὶ ἐθερμαίνετο εἰς τὸν ἥλιον, μὲ συνεπά-

θησε τόσοον πολὺ, ὥστε ὀλίγας ἡμέρας πρὶν ἀποθάνει, μοῦ ἐχάρισε δι' ἐνθύμησιν μίαν ἀνέμην παλαιὰν καὶ ὅπως διόλου ἰδιότροπον. Ἡ ἀνέμη αὐτὴ, ὁσάκις γυρίζουν τὸν τροχόν της, ἀρχίζει νὰ ὀμιλῇ καὶ νὰ τραγουδῇ μὲ φωνὴν τρέμουσαν μὲν, ἀλλὰ γλυκυτάτην· καὶ διηγεῖται ἀπείρους ὥραιας ἱστορίας, τὰς ὁποίας κανεὶς ἄλλος δὲν εἰξεύρει ἢ, ἂν τὰς εἰξεύρει, τὰς εἰξεύρει ἐσφαλμένως· καὶ ἡ ἀνέμη μοῦ διορθώνει τὰ λάθη τῶν. Ἀπ' αὐτὴν λοιπὸν ἔμαθον καὶ ἐγὼ ὅλας τὰς λεπτομερείας τῶν παραμυθίων, καὶ θὰ ἐθαυμάζετε ὅλοι σας ἂν σὰς ἔλεγον τί μυστικά μοῦ ἐθανέρωσε καὶ πόσον ἡπατημένους ἀπέδειξεν ὅλους τοὺς παραμυθολόγους μας.

Νομίζετε, ἐπὶ παραδείγματι, ὅτι εἰξεύρετε μὲ ὅλα της τὰ καθέκαστα τὴν ἱστορίαν τῆς Βασιλοπούλας, ἡ ὁποία ἐτρέπνεσε τὸ δάκτυλόν της μὲ τὸ ἀδράκτι καὶ ἔπεδεν εἰς ἓνα ὕπνον τόσον βαρύν, ὥστε τίποτε δὲν κατάρθωσε νὰ τὴν ἐξυπνήσῃ καὶ τὴν ὁποῖαν ἐθαλὸν νὰ πλαγιάσῃ εἰς κλίνην χρυσοκέντητον καὶ ἀργυροκέντητον, ἐντὸς τοῦ μεγάλου πύργου, ὅστις κείται εἰς τὸ μέσον ἀπεράντου καὶ σκιεροῦ κήπου;

Μὲ πολλὴν μου λύπην θὰ σὰς εἶπω ὅτι δὲν εἰξεύρετε τὸ τέλος αὐτοῦ τοῦ παραμυθίου, ἢ τοῦλάχιστον δὲν τὸ εἰξεύρετε σωστά, ὅπως ὀνλαδὴ συνέβη.

«Ναί, ναί — μοῦ εἶπεν ἡ ἀνέμη — ἡ βασιλοπούλα ἐκοιμήτο ἐκατὸ ἔτη ὅταν ἓνα βασιλόπουλο, ἀπὸ ἐρωτα καὶ ἀπὸ φιλοδοξίαν, ἀπεφάσισε νὰ ὑπάγῃ νὰ τὴν ἐξυπνήσῃ.

Τὰ πυκνὸφυλλα δένδρα, αἱ ἄκανθοι καὶ οἱ βάτοι ἀπεσύρθησαν μόνον τῶν διὰ νὰ τοῦ κάμουν τόπον νὰ περάσῃ. Ἐπροχώρησε πρὸς τὸν πύργον, ὁ ὁποῖος ἐφαίνετο εἰς τὸ ἄκρον μακρὰς δενδροστοιχίας, ἐφθασεν ἐκεῖ καὶ ἐμβόηκεν· ὅτι ὅμως τὸν ἔκαμε ν' ἀπορήσῃ ἥτο, ὅτι κανεὶς ἀπὸ τοὺς φύλακὰς της δὲν ἠδυνήθη νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, διότι τὰ δένδρα ἐσμίξαν πάλιν καὶ ἐφράζαν καὶ ἐκλείσαν τὸν δρόμον διπλῶν του.

Ἐπὶ τέλους, ἀφ' οὗ ἐπέρασε πολλοὺς διαδρόμους μαρμαροστρωμένους, ἀνέβη τὴν κλίμακα, ὅπου οἱ φύλακες ἐπροχάλιζον μὲ τὸ ὄπλον ἐπ' ὤμου, καὶ εὐρέθη εἰς ὀλόχρυσον δωματίον, ὅπου εἶδεν, εἰς μίαν κλίνην, τὸ ὥραιότερον πλάσμα ποῦ εἴμπορεῖ κανεὶς νὰ φαντασθῇ: μίαν Βασι-